בהר

א. אויפן פסוקי „ושבתה הארץ שבת לה״ — אז בשנה השביעית דארף די „ערד״ רוען און מען טאר ניט טאן קיין מלאכת השדה והכרם כו׳[2] — ברענגט דער זהר[3] דעם פסוק[4] „כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבוד (ובשביעית יצא לחפשי חנם)״, און זאגט „דכל בר ישראל . . אית לי׳ נייחא בשמיטה . . בההוא נייחא דארעא אצטריכו עבדי נייחא (אין דעם „רוען״ פון דער ערד, דארפן אויך די קנעכט רוען) ובג״כ ובשביעית כו׳״.

בפשטות זעט אויס, אז דער זהר לערנט דעם פשט אין „ובשביעית יצא לחפשי חנם״, אז דאס מיינט (ניט דעם זיבעטן יאר פון דער ערד איז געווארן אן עבד, נאר) „שנת השמיטה״.

איז באווסט די תמי׳[5]: עס איז א הלכה רווחת בכמה מקומות בחז״ל, אז אן עבד גייט ארויס לחפשי (ניט בשנת השמיטה, נאר) ב„שביעית למכירה״[6]; טא ווי זאגט דער זהר „בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא״?

און ס׳איז ניט מסתבר צו זאגן, אז דער זהר איז מחולק מיט די אלע מאמרי חז״ל (בנגלה דתורה).

ב. וועט מען דאס פארשטיין בהקדם וואס מען געפינט בנוגע צו מצות, אז עס איז פאראן א קיום המצוה אין אן אופן פון „לכתחילה״, און ס׳איז פאראן א קיום המצוה (בלויז) אין אן אופן פון בדיעבד.

וכמבואר באחרונים[7], אז אט דער חילוק (פון לכתחילה און בדיעבד) איז פאראן אפילו ביי עניני דאורייתא. און נאכמער: ניט נאר בנוגע צו אזעלכע פרטים פון דער מצוה וואס זיינען בלויז א תנאי צדדי — וואס דעמאלט קען מען פארשטיין אז אפילו ווען עס פעלט אט דער תנאי, האט מען מקיים געווען די מצוה (עכ״פ בדיעבד) — נאר עס זיינען פאראן פאלן, וואס דער פרט איז אין גוף ענין המצוה, און אעפ״כ איז דאס ניט א תנאי לעיכובא, און מ׳איז מקיים די מצוה (בדיעבד) אויך אן דעם פרט. און ווי מען ברענגט דערויף כו״כ דוגמאות, ואבוה דכולהו — דעם כלל[8] (ביי עניני קדשים): שנה הכתוב עליו לעכב.

ג. לויט דעם כלל, וועלן אויך פאר־ענטפערט ווערן כו״כ ענינים תמוהים (וואס אייניקע פון זיי וועלן דא ווייטער געבראכט און נתבאר ווערן),

ולדוגמא (פון אן ענין שבימים אלו): ביי ספירת העומר זאגט דער פסוק[9] „וספרתם לכם ממחרת השבת״, וואס מיינט בפשטות יום השבת [און ווי די צדוקים (בייתוסין) זאגן, אז „עצרת אחר השבת״[10], אז מען הויבט אן ציילן ספירה

1) פרשתנו כה, ב.
2) שם, ד.
3) פרשתנו קח, א.
4) משפטים כא, ב.
5) ראה בספרים שצויינו בניצוצי זהר שם. תו״ש למשפטים שם ס״ק ע. וראה מקדש מלך ורמ״ז לזהר שם.
6) מכילתא משפטים שם. ירושלמי קידושין פ״א ה״ב. ועוד (ראה הנסמן בתו״ש שם ס״ק נז).
7) לקח טוב (להר״י ענגל) כלל ה׳ בארוכה.
8) יומא נא, ב.
9) אמור כג, טו.
10) ראה מנחות סה, א. פרש״י — חגיגה יז, א (במשנה): ר״ה כב, ב.

פון דעם „מחרת (יום) השבת"]: אַבער תורה שבע"פ איז מפרש אַז „ממחרת השבת" מיינט „ממחרת יו"ט", און ווי חז"ל ברענגען דערויף כו"כ ראיות ולימודים[11].

איז לכאורה תמוה[12]: וויבאַלד תורה וויל מ'זאָל אַנהויבן ציילן ספירה ממחרת יו"ט (דפסח) — הלמאי זאָגט תורה „ממחרת השבת" (וואָס גיט אַ מקום לטעות), און זאָגט ניט מלכתחילה „ממחרת הפסח"[13] (וכיו"ב)?

ע"פ הנ"ל קען מען דאָס מסביר זיין, ובהקדם: כשם ווי עס איז פאַראַן אַ חילוק פון „לכתחילה" און „בדיעבד" מצד דעם קיום האדם (אַז ווען ער פאַר־פעלט צו טאָן אַ פרט (שאינו מעכב) איז ער מקיים די מצוה בדיעבד) — עד"ז איז דאָ (אַמאָל) אַ חילוק מצד דער מצוה עצמה, אַז אין געוויסע מצבים איז די מצוה מיט מער שלימות, און ס'איז דאָ אַ מצב וואָס די מצוה איז מלכתחילה אויס־געשטעלט אין אַן אופן, אַז אין דעם מצב טוט מען די מצוה ניט בשלימות — עס פעלן דערביי אייניגע פרטים.

פון די דוגמאות הכי פשוטות לזה: בזמן שבית המקדש הי' קיים איז יום טוב פאַרבונדן מיט הקרבת קרבנות (קרבנות יו"ט של ציבור, און של יחיד — עולות ראי' ושלמי חגיגה), ומשחרב ביהמ"ק האָט מען דעם יו"ט מן התורה, אַבער אַן די קרבנות [ועד"ז בזמן שביהמ"ק הי' קיים — איז מי שאין לו קרקע — פטור פון עלי' לרגל[14] (ובמילא אויך — פון די קרבנות יחיד הנ"ל), אע"פ וואָס ער האָט דעם יו"ט מן התורה].

וכמובן, זיינען די קרבנות היו"ט [ועד"ז — דער ענין פון עלי' לרגל] ניט אַ זייטיקער ענין אין יו"ט, ויתרה מזה י"ל: די קרבנות זיינען ניט אַ מסובב פון יו"ט נאָר זיי זיינען אַ חלק (עכ"פ — אַ הוספה) אין שלימות[15] בענין היו"ט גופא.

אעפ"כ, ווען ס'איז אַ מצב אַז מען קען (ע"פ תורה) די קרבנות ניט ברענגען, איז דאָ יו"ט וקדושת יו"ט וכו' מן התורה.

נאָכמער געפינט מען — אַז עס זיי־נען פאַראַן מצות וואָס זיינען מלכתחי־לה געגעבן געוואָרן אין אַן אופן, אַז עס איז פאַראַן אין דער מצוה צוויי זמנים: אין איין זמן איז זי פאַראַן בשלימותה, בכל הפרטים, און אין אַ צווייטן זמן האָט זי ניט די שלימות. ולדוגמא — יו"ט וחול המועד שלו. חוה"מ איז אַ טייל פון יו"ט, ער איז בכלל פון מועדים לשמחה און מצד זה מחוייב בשמחה מן התורה[16],

אעפ"כ קומט עס ניט צו ימי היו"ט עצמו, וואָס דעמאָלט איז עס אַ יו"ט־טאָג

---

11) מנחות שם, ב ואילך. תו"כ אמור עה"פ.

12) ראה גם לקו"ת אמור לה, ד. שער האמונה רפט"ו. רד"ה וספרתם תרס"ו.

13) גם את"ל ש„ממחרת הפסח" אפשר לפרש [ע"ד מסעי (לג, ג). וראה גם פ' אמור שם לפנ"ז (כג, ה)*] על ט"ו ניסן (כי „פסח" הוא יום הקרבת הפסח, י"ד ניסן) — הול"ל „ממחרת החג" וכיו"ב, ולא „ממחרת השבת" שפירושו בכלל הוא יום השבת.

*) ראה בארוכה המועדים בהלכה ע' רטו ואילך. וש"נ.

14) פסחים ח, ב.

15) באופן קיצוני ביותר מצינו בנזיר ובתענית את"ל שענינם שאסר עצמו בתגלחת או באכילה ובמילא הוי נזיר ותענית — ראה כללי התוהמ"צ להרגצובי ערך תענית. — וביו"ט מפורש לכאורה בקרא דהיו"ט מחייב קרבן. אבל אמחז"ל (ירושלמי פסחים פ"ה ה"א — הובא בתוס' פסחים רפ"ד) דהקרבת קרבנו עושה היום יו"ט, אבל לכאורה אינו מה"ת. ואכ"מ.

16) שו"ע אדה"ז חאו"ח סתקכ"ט ס"ו.

מיט דער גאַנצער שלימות, בכל הפרטים.

ד. עד"ז וועט זיין פאַרשטאַנדיק בנוגע צו מצות ספירה:

דאָס וואָס תורה זאָגט „וספרתם לכם ממחרת השבת" — אע"פ אַז די מצוה פון ספירה איז צו ציילן „ממחרת היו"ט" — איז עס ווייל אין אַ קביעות וועט יו"ט פאַלט אויס ביום השבת און מען הויבט אָן ציילן ספירה (אויך) „ממחרת (יום) השבת", איז דאָס לויט מחז"ל — אַ גרע־סערע שלימות אין ענין הספירה (כדלקמן סעיף ה בארוכה).

דאָס הייסט, אַז די מצוה פון ספירה איז מלכתחילה געגעבן געווארן אין צוויי אופנים: די עצם מצוה פון ספירה (וואָס איז מעכב בדיעבד, און מוז זיין אין יעדער ספירה, אין וואָס פאַר אַ קביעות עס זאָל נאָר זיין) — איז צו ציילן „ממחרת היו"ט"; און עס איז פאַראַן אַ קביעות (כשחל פסח ביום השבת) וועט די מצוה פון ספירה איז מיט מער שלימות.

און וואָס עס שטייט אין תורה שבכתב — „ממחרת השבת", ווייל דאָס איז די מצוה בכל שלימותה.

ה. די ראי' והסברה בזה וועט מען פאַרשטיין פון אַ מדרש תמוה אויפן פסוק „וספרתם לכם ממחרת השבת", וז"ל המדרש[17]:

„כתיב שבע שבתות תמימות תהיינה אימתי (הן תמימות) בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם", און מפרשים[18] זיינען מבאר, אַז דאָס מיינט בזמן שסופרין ממחרת השבת כפשוטו, פון זונטאָג אָן.

און דער מדרש גיט אַ סימן אויף דער קביעות וועט פסח פאַלט אויס שבת[19] — אַז די משמרות „ישוע ושכני" האָבן ניט געטאָן קיין עבודה במקדש בין פסח לעצרת,

אַז מען הויבט אָן ציילן ספירה במוצאי שבת („ממחרת השבת" כפשוטו) — „אז הן השבתות תמימות כששת ימי בראשית . . ואם יבוא ישוע . . לא יהיו תמימות".

איז תמוה: דער חיוב (ענין) פון „תמימות" איז בכל שנה ושנה, ביי יעדער קביעות (וואָס דערפאַר וועט שכח לספור שוב אינו מברך, ספירת העומר איז מבערב)[20] — פאַרוואָס זאָגט דער מדרש אַז דער ענין פון „תמימות" איז דוקא וועט פסח איז חל בשבת?

נאָך מער: לכאורה גיט דאָס אָן אַרט צו דער שיטה פון די בייתוסים ח"ו — אַז ספירה הויבט זיך אָן שטענדיק פון „מחרת יום השבת".

איז דער ביאור אין דעם: בזמן אַז מ'האָט „שבתות תמימות כששת ימי בראשית" איז דאָס „תמימות" בשלי־מות[21]. נאָר אָט די שלימות איז ניט מעכב בדיעבד[22] — תמימות לעיכובא איז מ"ט יום —

---

17) קה"ר פ"א, ג. — עד"ז הוא במנחות (סה, ב). אבל שם אפ"ל שריב"ז אמר כן להבייתוסי לדחותו בקש ולי' לא ס"ל (ראה לקו"ש ח"ב ע' 96 הערה 6). — וראה לקו"ש חה"ש תנש"א הערה 11 (סה"ש תנש"א ח"א ע' 449 הערה 21).

18) מתנות כהונה שם — בשם הרוקח (הל' שבועות סרצ"ה. — וראה הנסמן בסה"ש שם ע' 448).

19) וע"ד הפשט קשה סימנא (ובפרט בבנדו"ד — הדורש ביאור) למה לי'? וראה (בפנימיות הענין) לקו"ש שם (ע' 102) ע"פ פי' השמות ישוע ושכני'.

20) ראה מנחות סו, א (ועוד). שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט ס"ג.

21) ראה בארוכה לקו"ש שם (ע' 96 ואילך).

22) להעיר עד"ז מענין „כיפר ולא כיפר" (יומא ה, א. וש"נ).

אבער שלימות איז ענין התמימות איז וועז ס׳איז „תמימות כששת ימי בראשית״ (פסח שחל בשבת).

ו. ואם כנים הדברים — אז תורה רעדט (אמאל) וועגן א מצוה ווי זי איז בשלימותה בכל הפרטים (אע״פ אז ניט אלע זיינען מעכב בדיעבד) — גיט אויך א הסברה אין אן ענין תמוה בנוגע צום סיום פון ספירת העומר — חג השבועות:

וועגן דער קביעות פון חג השבועות זאגן חז״ל[23] „פעמים חמשה פעמים ששה פעמים שבעה״. דאס הייסט, אז חג השבועות מוז ניט אלעמאל זיין (בזמן שמקדשין ע״פ הראי׳[24]) ביום מתן תורתנו (וואס איז בששה[25] (אדער בשבעה[26]) בסיון).

איז ידועה די תמי׳ בזה[27]: מען געפינט אז חז״ל פארבינדן דעם טאג פון שבועות מיטן טאג פון מתן תורה, ווי ער זאגט אין ירושלמי[28] אז דער טעם וואס ביי די קרבנות פון עצרת שטייט ניט אין פסוק דער לשון „חטא״ (אזוי ווי ביי קרבנות פון די אנדערע ימים טובים) איז „מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם״. ד.ה. עצרת איז פארבונדן מיט (דעם טאג פון) קבלת התורה.

איז דער ביאור בזה: דער תוכן פון מצות ספירת העומר איז — די הכנה צו קבלת התורה. כמבואר אין ראשונים[29] (בשם המדרש), אז מצד דער גרויסער דערוואַרטונג און תשוקה פון אידן צו קבלת התורה, האבן זיי (ארויסגייענדיק פון מצרים) געציילט — מיט וויפל טעג איז מען געווארן נעענטער צו קבלת התורה. די מ״ט יום פון ספירה זיינען די הכנה צו מתן תורה (יום החמשים) [ובלשון החסידות[30]: דורך דער ספירה פון מ״ט יום וועלכע זיינען כנגד די מ״ט שערי בינה, דערגרייכט מען צו יום החמשים — שער הנו״ן — וואס דאס איז דער ענין פון מתן תורה].

קומט אויס, אז אע״פ אז דער ענין הספירה איז נקבע געווארן אין אן אופן אז דער יום החמשים מוז ניט אויספאלן אין דעם טאג פון קבלת התורה נאכמער — ער קען זיין לפני קבלת התורה — פונדעסטוועגן, וועז עצרת (יום החמשים) פאלט יע אויס אין דעם טאג פון קבלת התורה, איז דאס (ניט נאך א זאך, א דבר צדדי, נאר) א שלימות אין עצרת גופא [די שלימות פון יום החמשים איז — וועז דאס איז דער טאג פון קיבלתם עליכם עול תורה — מתן תורה].

און ווי באלד אז עצרת בשלימותו איז וועז עס איז חל אין דעם טאג פון קבלת

23) ר״ה ו, ב.

24) ראה שו״ע אדה״ז או״ח סתצ״ד ס״א. לקמן הערה 28.

25) שבת פו, ב. וש״נ. שו״ע אדה״ז שם.

26) דעת ר״י שבת שם.

27) ראה תו״ש יתרו (חט״ז) מילואים סל״א (וש״נ). ועוד.

28) ר״ה פ״ד ה״ח. — גם בבבלי (פסחים סח, ב) נאמר שעצרת „יום שניתנה בו תורה הוא״. אבל ראה לקו״ש (ח״ח ע׳ 21 הערה 4) אשר: (א) דוקא בירושלמי מבואר שהשייכות דעצרת למ״ת מקורה בתורה שבכתב. (ב) הא דבבלי אפ״ל שאינו מדבר בזמן שקובעין ע״פ הרא׳ [וע״ד אמירת „זמן מתן תורתנו״, שבזמן שהיו מקדשין ע״פ הרא׳ וחל עצרת בחמשה לא היו אומרים זה (ראה שו״ע אדה״ז שם. ובארוכה לקו״ש ח״ג ע׳ 997)].

29) ר״ן סוף פסחים. חינוך מצוה שו. ועוד (ראה לעיל ע׳ 114. וש״נ).

30) ראה לקו״ת במדבר י, ד. ועוד. לקו״ש ח״ג ע׳ 995 ואילך.

התורה, דעריבער (זאָגט דער ירושלמי) — שטייט ניט אין תורה שבכתב ביי עצרת דער לשון „חטא".

ז. כשם ווי דאָס איז בנוגע צו איין און דער זעלבער מצוה — עד"ז גע־פינט מען אין צוויי באָזונדערע מצות וועלכע האָבן אָ תוכן שווה, אַז אין איין מצוה איז דער תוכן המצוה בשלימות, און ביי דער צווייטער מצוה איז דאָס ניט בשלימותו.

ולדוגמא — זכירת יציאת מצרים, וואָס באַשטייט פון צוויי (באָזונדערע) מצות: דער חיוב לספר ביציאת מצרים בליל ט"ו בניסן[31], און דער חיוב זכירת יציאת מצרים במשך כל השנה כולה[32].

דאע"פ אַז ביידע האָבן דעם זעלבן תוכן — זכירת יציאת מצרים, זיינען פאַראַן כו"כ חילוקים אין קיום המצוה: די זכירה במשך כל השנה כולה איז ניט מיט אַלע פרטים און ניט אין אַן אופן מודגש ווי דער חיוב זכירת יציאת מצרים בליל פסח[33].

און דער טעם הדבר איז מובן בפשטות: דער זמן פון יציאת מצרים (כפשוטה) איז בליל ט"ו בניסן, און דעריבער איז די זכירת יצי"מ בלילה זה אין אַן אופן פון (תכלית ה)שלימות:

משא"כ (דער חיוב) זכירת יצי"מ במשך כל השנה כולה איז נאָר אָ תוצאה פון (דעם חיוב ב)ליל פסח: וויבאַלד דער ענין פון יציאת מצרים איז אַ „פעולה נמשכת"[34], ווערט דערפאַר אַ חיוב זכירת יצי"מ במשך כל השנה כולה. איז במילא פאַרשטאַנדיק, אַז די זכירה איז ניט מיט (אַזאַ) שלימות ווי די זכירה פון ליל פסח.

ח. אַ מעין דוגמא להנ"ל (ניט בענין של מצוה) — געפינט מען אין אַ משנה, וואָס בהשקפה ראשונה זעט זי אויס תמוהה ביותר:

עס שטייט אין משנה[35]: „אלו הן הממונין שהיו במקדש", און די משנה רעכנט אויס די נעמען פון די ממונים און אויף וואָס פאַר אַן עבודה וענין איז מקדש איז יעדער פון זיי געווען ממונה („יוחנן בן פנחס על החותמות וכו").

[ווי מפרשים ברענגען[36] אין דעם צוויי פירושים: א) „כשירי כל דור ודור בא למנות". ב) „מי שהי' באותו הדור מנה מה שבדורו"].

איז לכאורה תמוה: למאי נפק"מ צו אויסרעכענען אין משנה (שענינה — הלכה[37]) די נעמען פון די ממונים בדורות שלפנים, (וע"ד לשון הש"ס[38]) „מאי דהוה הוה"?

וועט מען דאָס פאַרשטיין לויט פי' הרע"ב[39], אַז „הממונים הראשונים שנתמנו על כך כך הי' שמם, לפיכך נקראו הבאים אחריהם על שמם".

---

31) ראה בפרטיות אנציקלופדי' תלמודית ע' הגדה. וש"נ.

32) ראה בפרטיות שם ע' זכירת יציאת מצרים. וש"נ.

33) החילוקים בין זכירת יצי"מ בליל פסח לגבי החיוב דכל השנה — ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים ע' טו; אנציקלופדי' תלמודית ע' הגדה (ע' קעח). וש"נ. וראה גם לקו"ש חי"ב ע' 42 ואילך.

34) ראה בארוכה לקו"ש ח"ה ע' 173 ואילך.

35) שקלים רפ"ה.

36) ריבב"ן (מירושלמי שקלים שם). וראה רע"ב ותוי"ט שם ולקמן הערה 41.

37) ראה פרש"י ד"ה הלכות סוטה כב, א. נדה בסופה. ועוד.

38) יומא ה, ב. ועוד.

39) בשם „רבותי". וכ"ה ב„לקוטים מכת"י קדמוני" שנדפסו במשניות הוצאת יכין ובועז (וראה תקלין חדתין למשנה בירושלמי שם).

פֿאַרוואָס האָט מען אַנגערופן „הבאים אחריהם על שמם"?

וי"ל הביאור בזה: יעדער נאָמען דריקט אויס די תכונות וטבע פון דעם בעל השם, וכמאמר חז"ל[40] „ר' מאיר הוה דייק בשמא". ובענינו: דאָס וואָס מ'האָט אויסגעקליבן די מענטשן צו זיין די ממונים אויף די ענינים מסויימים שבמקדש, איז ווייל די ענינים שבמקדש פאַדערן מענטשן וועלכע האָבן אַט־די תכונות, און זיי זיינען נרמז „דייק בשמא", אין זייערע נעמען[41] — און בכל דור ודור ווען מ'דאַרף ממנה זיין אַ נייעם ממונה אויף דעם ענין — דאַרף מען זוכן אַ מענטשן וועלכער איז ראוי האָבן דעם נאָמען.

אָבער דערפון גופא וואָס די ממונים שלאח"ז האָבן געהאַט אַן אַנדער נאָמען (נאָר לאחרי שנתמנו האָט מען זיי אָנגעֿרופן „על שמם" פון די ערשטע) — איז פאַרשטאַנדיק, אַז ביי זיי איז בלויז געֿווען אַ „מעין" פון אָט די תכונות, אָבער ניט מיט דער שלימות ווי די ממונים וועלכע האָבן מלכתחילה געהייסן מיט די נעמען.

ט. ווי געזעדט פריער בנוגע צו זכירת יציאת מצרים, איז עד"ז דער ביאור אין דברי הזהר בנוגע צו שנה השביעית:

עס איז דאָ די שנה השביעית פון כלל ישראל, שנת השמיטה, און ס'איז פאַראַן די „שנה השביעית" פון אַ יחיד — די שנה השביעית למכירת עבד.

וויבאַלד אַז ביידע זיינען אַן ענין פון „שביעית"[42], איז פאַרשטאַנדיק, אַז ביידע האָבן אַ צד השווה[43]:

ובפרט בנדו"ד איז דאָך דער יחיד אַ טייל פון כלל ישראל.

נאָר דער חילוק צווישן זיי איז: ביי דער שנה השביעית פון כלל ישראל, איז דער תוכן פון „שבת לה'" בשלימות, און דעריבער ברענגט זי מיט זיך די אַלע הלכות פון שמיטה; משא"כ אין דער שנה השביעית פון אַ יחיד — איז בלויז אַ „מעין" פון דעם „שבת לה'" פון שנת השמיטה, און דעריבער איז דאָס בלויז אין זיין אַרויסגייין „לחפשי חנם".

און דאָס זאָגט דער זהר „בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא": אַן עבד דאָרף אַרויס גייען לחפשי בשביעית למכירה, ווייל ער איז אַ חלק פון כלל און ער האָט (אַ „חלק" פון) „ההוא נייחא דארעא" איז זיין שביעית למכירתו — אַ מעין פון דער שביעית פון כלל ישראל (וועלכע טוט אויף „נייחא דארעא").

ועפכ"ז קומט אויס אַ חידוש (וצ"ע וחיפוש בספרים): בשעת די שנה השביעית פון דעם עבד פאַלט אויס אין שנת השמיטה, טוט אויף שמיטה („נייחא

---

40) יומא פג, ב. וראה בארוכה (ע"ד הענין דמדרש שמות) תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) סי' א*. וש"נ.

41) ע"פ המבואר בפנים י"ל דמה שהביא הרע"ב בשם רבותיו (שכולם נקראו על שם הראשונים כו') אינו פירוש שני, כ"א תוס' ביאור על הפירוש שכתב לפנ"ז שמונה החסידים והכשרים שבכל דור ודור (וכהפי' בפני משה לירושלמי שם). ומתורצות עפ"ז קושיות התוי"ט על פי' הרע"ב. וק"ל.

*) אג"ק כ"ק אדמו"ר [שליט"א] ח"א ס"ע רפח ואילך. המו"ל.

42) ע"ד מחז"ל בגאולה, דכל הגאולות — „שם גאולה עלה" (רש"י ד"ה אתחלתא — מגילה יז, ב).

43) ובפרט עפמש"כ (ראה רמב"ן ובחיי משפטים שם) דטעם חירות עבד בשביעית שלו הוא ג"כ שבת בראשית — וראה גם במקומות שצויינו בתו"ש דלעיל הערה 5. וראה סהמ"צ להצ"צ מצות עבד עברי בסופה, שמפרש „ובשביעית יצא לחפשי חנם" על אלף השביעי. ועייג"כ רמ"ז לזהר שם.

דארעא"), אז זיין ארויסגיין לחפשי ("עבדי נייחא") זאל זיין ב(תכלית ה)שלימות[44]. וצ"ע למאי נפק"מ. ואכ"מ.

ועפ"ז יומתק וואס דער זוהר זאגט באופן סתמי "בההוא נייחא דארעא איצטריכו עבדי נייחא", פון וועלכן ס'איז משמע אז דער זהר רעדט וועגן שנת השמיטה כפשוטה — ווייל דער זהר ברייגט דאָ דעם פאַל פון "ובשביעית יצא לחפשי חנם" ווי ער איז בשלימותו

[ע"ד הנ"ל (סעיף ד) אז תורה זאגט "וספרתם לכם ממחרת השבת" דער־פאַר וואס דאס איז דער פאַל וועו די מצוה פון ספירה איז בשלימותה],

וואס דאס איז וועו שביעית למכירה (פון דעם עבד) איז אין אָ שנת השמיטה — "בההוא נייחא דארעא".

(משיחות י"א ניסן (והתועדויות שלאח"ז) תש"מ, חגה"ש תשמ"א)

---

44) ע"ד הנ"ל בספה"ע (סעיף ה) דתמימות הן כשפסח חל בשבת; ובחה"ש (כנ"ל סעיף ו) דכאשר עצרת חל בששה בסיון (יום מ"ת) ישנה שלימות בענין העצרת גופא.